

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSFR ze dne 10.07.1991, sp. zn. 1 Tzf 6/91, ECLI:CZ:NS:1991:1.TZF.6.1991.1

Číslo: 25/1992

Právní věta: O trestný čin opustenia dieťaťa podľa § 212 Tr.zák. môže ísť len vtedy, keď úmysel páchatela zahŕňa iba vznik nebezpečenstva smrti alebo ublíženia na zdraví. Pokiaľ páchatel vie o tom, že v dôsledku opustenia dieťaťa môže skutočne dôjsť k smrteľnému následku a je s tým uzrozumený, naplňa týmto konaním znaky trestného činu vraždy podľa § 219 alebo vraždy novonarodeného dieťaťa matkou podľa § 220 Tr.zák., resp. pokusu o tieto činy. Rozrušenie spôsobené pôrodom je zvláštny znak trestného činu podľa § 220 Tr.zák a nemožno ho zamieňať so všeobecnými podmienkami trestnej zodpovednosti, vyjadrenými v ustanoveniach o nepričetnosti a zmenšenej príčetnosti. Pre posúdenie otázky, či obvinená konala v tomto psychickom stave, je rozhodujúcim podkladom posudok znalca-pôrodníka. Pritom nie je podstatné, či boli narušené schopnosti obvinenej rozpoznať nebezpečnosť svojho konania a ovládať ho.

Soud: Nejvyšší soud ČSFR

Datum rozhodnutí: 10.07.1991

Spisová značka: 1 Tzf 6/91

Číslo rozhodnutí: 25

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Opuštění dítěte, Vražda

Předpisy: 140/1961 Sb. § 11

§ 212

§ 219

§ 220

§ 25

§ 32

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Na základe sťažnosti pre porušenie zákona, ktorú podal generálny prokurátor ČSFR, Najvyšší súd ČSFR zrušil uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 29. októbra 1990 sp. zn. 6 To 43/90 a rozsudok Krajského súdu v Brne z 21. septembra 1990 sp. zn. 1 T 6/90 a krajskému súdu prikázal, aby vec v potrebnom rozsahu prejednal a rozhodol.

Z odôvodnenia:

Rozsudkom Krajského súdu v Brne z 21. septembra 1990 sp. zn. 1 T 6/90 bola obvinená R. P. uznaná

za vinnú z pokusu trestného činu vraždy podľa § 8 ods. 1, § 219 ods. 1 Tr. zák. na tom skutkovom základe, že dňa 5. novembra 1989 v čase od 08.00 hod. do 10.30 hod. na stavenisku administratívnej budovy JRD Družba v Kroměříži, ktoré si zámerne vybrala ako miesto vhodné k pôrodu, bez predchádzajúcej prípravy na materstvo a narodenie dieťaťa porodila zdravé, donosené a životaschopné dieťa ženského pohlavia T. P. Dieťa ponechala na uvedenom opustenom mieste zabalené len v zástere a jeho narodenie zatajila. Iba náhodou bolo dieťa toho istého dňa okolo 11.15 hod. nájdené a odovzdané do lekárskej starostlivosti.

Za to bol R. P. uložený trest odňatia slobody s použitím § 40 odst. 2 Tr. zák. vo výmere sedem rokov a na jeho výkon bola podľa § 39a ods. 3 Tr. zák. zaradená do druhej nápravno-výchovnej skupiny.

Na základe odvolania obvinenej R. P. rozhodol Najvyšší súd Českej republiky uznesením z 29. októbra 1990 sp. zn. 6 To 43/90 tak, že napadnutý rozsudok zrušil a vykonaný skutok kvalifikoval na rozdiel od obžaloby a záverov krajského súdu ako trestný čin opustenia dieťaťa podľa § 212 ods. 1 Tr. zák. Vzhľadom na článok V písm. a) Rozhodnutia prezidenta republiky o amnestii z 1. januára 1990 trestné stíhanie obvinenej zastavil.

Proti tomuto uzneseniu Najvyššieho súdu ČR podal generálny prokurátor ČSFR v lehote uvedenej v § 272 Tr. por. sťažnosť pre porušenie zákona v neprospech obvinenej.

Odvolaciemu súdu vytyka, že pri hodnotení dôkazov prihliadal len na obhajobu obvinenej spočívajúcu v tvrdení, že dieťa ponechaním na stavenisku nemienila usmrtiť, ale chcela sa preň vrátiť. Sťažovateľ vyslovuje o tom pochybnosť, lebo v priebehu prípravného konania ani na hlavnom pojednávaní obvinená nebola schopná uviesť konkrétne, za aký čas sa pre novorodenca chcela vrátiť. Pritom popierala pôrod a existenciu dieťaťa príslušníkom polície ešte okolo 13.00 hod. kritického dňa. Sama priznala, že A. N., u ktorej v tom čase bývala, ani príslušníkom polície o pôrode nehovorila a tehotenstvo i pôrod popierala údajne preto, že nechcela A. N. do toho „zaťahovať“. Z uvedeného generálny prokurátor usudzuje, že obvinená vôbec nechcela dieťa do bytu doniesť.

Znalec z odvetvia gynekológie a pôrodnictva konštatoval, že popôrodné vyčerpanie obvinenej pominulo tým, že sa vyspala a odpočinula si. Zdôraznil, že vzhľadom na klimatické podmienky v kritickom čase by dieťa zomrelo najneskôr v priebehu 12 hodín. Sťažnosť pre porušenie zákona uvádza, že Najvyšší súd ČR tieto závažné skutočnosti dôsledne nehodnotil. V rozhodnutí zdôraznil prerezanie a podviazanie pupočnej šnúry obvinenou ako úkon, ktorý z jej pohľadu zabránil vykrvácaniu dieťaťa a podporoval tvrdenie obvinenej, že ho nechcela usmrtiť. Generálny prokurátor nepovažuje uvedený úkon za právne významný prejav starostlivosti, keďže nasledovala nečinnosť obvinenej a zmeny zdravotného stavu dieťaťa, ktoré iba preto, že bolo náhodou nájdené, nevedli k jeho smrti podchladením a vyčerpaním.

Obvinená ako vyučená sanitárka vedela, čo hrozí novorodencovi ponechanomu na stavenisku za daných klimatických podmienok a napriek tomu okrem manipulácie s pupočnou šnúrou a zabalenia do mokrej zástery zostala nečinná. Vzhľadom na odlahlosť staveniska nemohla predpokladať, že dieťa sa v krátkej dobe nájde a podarí sa ho udržať pri živote. Čin obvinenej sa preto mal právne hodnotiť podľa skutkovej podstaty poruchového a nie ohrozovacieho trestného činu. Z hľadiska skutkových zistení a právneho posúdenia považuje generálny prokurátor za správny rozsudok Krajského súdu v Brne z 21. septembra 1990.

Z uvedených dôvodov navrhol, aby Najvyšší súd ČSFR po vyslovení, že napadnutým uznesením Najvyššieho súdu ČR a v konaní mu predchádzajúcom bol porušený zákon v ustanoveniach § 2 ods. 6, § 257 písm. b) Tr. por. a § 212 ods. 1 Tr. zák. v prospech obvinenej, toto uznesenie zrušil a ďalej postupoval podľa § 270 ods. 1, prípadne § 271 ods. 1 Tr. por. Najvyšší súd Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky preskúmal podľa § 267 ods. 1 Tr. por. správnosť všetkých výrokov

napadnutého uznesenia Najvyššieho súdu ČR ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a zistil, že zákon bol porušený v prospech i v neprospech obvinenej.

Z odôvodnení uznesenia Najvyššieho súdu ČR a rozsudku Krajského súdu v Brne z 21. septembra 1990 je zrejmé, že zatiaľ čo ťažiskom hodnotenia prvostupňového súdu boli dôkazy vyznievajúce v neprospech obvinenej P., u odvolacieho súdu to boli zasa dôkazy vyznievajúce v jej prospech. Napriek tomu, že obe skupiny dôkazov sú súčasťou celku, súdy ich ako celok nehodnotili, takže ich skutkové a právne závery nie sú výsledkom logického hodnotenia dôkazov aj v ich súhrne v zmysle § 2 ods. 6 Tr. por. Pri komplexnom hodnotení dôkazov by sa súčasne ukázala potreba, v akom smere a rozsahu treba doplniť doterajšie skutkové zistenia.

Najvyšší súd ČR vo svojom predchádzajúcom uznesení z 11. júna 1990 sp. zn. 6 To 21/90, ktorým zrušil pôvodný rozsudok Krajského súdu v Brne z 21. marca 1990 a vec mu vrátil na nové prejednanie a rozhodnutie, síce vyslovil pochybnosť o správnosti kvalifikácie konania obvinenej ako pokusu trestného činu vraždy podľa § 8 ods. 1, § 219 Tr. zák. a nariadil doplnenie dokazovania, ktoré však bolo nedostatočné pre správne právne hodnotenie vykonaného skutku.

V doterajšom konaní sa právna kvalifikácia činu obvinenej pohybovala v dvoch rovinách. Podľa názoru krajského súdu v rovine pokusu trestného činu vraždy podľa § 8 ods. 1, § 219 ods. 1 Tr. zák. a podľa odvolacieho súdu v rovine amnestovaného trestného činu opustenia dieťaťa podľa § 212 ods. 1 Tr. zák. S poukazom na obsah znaleckého posudku z odvetvia pôrodnictva a gynekológie sa konštatovalo, že „obvinená nekonala v rozrušení spôsobenom pôrodom tak, ako to má na mysli ustanovenie § 220 Tr. zák.“

Najvyšší súd ČSFR je toho názoru, že uvedené konštatovanie je za súčasnej dôkaznej situácie predčasné a nepresvedčivé, rovnako ako právna kvalifikácia použitá oboma súdmi.

Zo záverov už uvedeného znaleckého posudku vyplýva, že obvinená pri pôrode a po ňom nebola v takom stupni rozrušenia, ktoré by znížilo jej schopnosť posúdiť závažnosť svojho konania.

Najvyšší súd ČSFR považuje za potrebné všeobecne uviesť, že pôrodnická prax potvrdzuje určité rozrušenie spôsobené pôrodom u každej rodičky. Jeho intenzita je determinovaná celým radom skutočností vzťahujúcich sa nielen k priebehu samého pôrodu, ale aj skutočností doliehajúcich na rodičku počas tehotenstva. Poznanie a hodnotenia týchto skutočností s prihliadnutím na individuálnu psychiku tej-ktorej rodičky umožňuje posúdiť ich vplyv na jej vôľu a konanie v čase pôrodu a hneď po ňom. Ak stav rozrušenia vyvolaný súhrnným vplyvom týchto skutočností na psychiku rodičky v čase pôrodu a hneď po ňom obmedzuje jej vôľu konať v záujme života dieťaťa, ide o stav páchatelky predpokladaný v ustanovení § 220 Tr. zák. Rozrušenie spôsobené pôrodom je zvláštny znak tohoto trestného činu a nemožno ho zamieňať so všeobecnými podmienkami trestnej zodpovednosti vyjadrenými v ustanoveniach o nepríčetnosti a zmenšenej príčetnosti. Pre posúdenie otázky, či obvinená konala v tomto psychickom stave, je rozhodujúcim podkladom posudok znalca-pôrodníka. Pritom nie je podstatné, či boli narušené schopnosti obvinenej rozpoznať nebezpečnosť svojho konania a ovládať ho.

Nedostatkom znaleckého posudku z odvetvia pôrodnictva a gynekologie v uvedenej veci je to, že znalec sa nezaoberal vplyvom tých zážitkov a dojmov, ktoré mohli pôsobiť na psychiku obvinenej a na jej rozrušenie. Z posudku nie je zrejmé, aký vplyv na tento stav obvinenej mali pôrodné bolesti, ktoré začali už predchádzajúci deň a pretrvávali celú noc. Z tohoto hľadiska sa znalec nezaobrá ani sociálnymi aspektami obvinenej, ktoré mohli nepriaznivo ovplyvniť psychiku jej primitívnej osobnosti. Ide najmä o nedostatok prostriedkov na vlastnú obživu i na obživu dieťaťa, bývanie u cudzích ľudí a negatívna skúsenosť s tým, že keď priznala tehotenstvo, musela predchádzajúce bývanie opustiť, absencia rodinného zázemia, pocit hanby z pôrodu nemanželského dieťaťa.

V tomto smere a rozsahu je potrebné znalecký posudok z odvetvia pôrodnictva a gynekológie doplniť (pozru tiež č. 38/1976 Zb. rozh. tr.). Úplné objasnenie stavu obvinenej, v akom sa v kritickom čase nachádzala, je dôležité pre posúdenie subjektívnej stránky ako aj stupňa spoločenskej nebezpečnosti činu vôbec, nielen z hľadiska znaku „rozrušenia spôsobeného pôrodom“. Teda i pre prípad, že by obvinená nekonala v takom rozrušení, ktoré predpokladá ustanovenie § 220 Tr. zák., a hodnotenie dôkazov by vyznelo v prospech právnej kvalifikácie podľa § 212 Tr. zák., prípadne kvalifikácie pôvodnej. K tomu treba dodať, že o trestný čin opustenia dieťaťa podľa § 212 Tr. zák. môže ísť len vtedy, keď úmysel páchatela zahŕňa iba vznik nebezpečenstva smrti alebo ublíženia na zdraví. Pokiaľ páchatel vie o tom, že v dôsledku opustenia dieťaťa môže skutočne dôjsť k smrteľnému následku a je s tým usozumený, napĺňa týmto konaním znaky trestného činu vraždy podľa § 219 alebo vraždy novonarodeného dieťaťa matkou podľa § 220 Tr. zák., resp. pokusu o tieto činy.

K porušeniu zákona pri zisťovaní skutočného stavu veci došlo aj pri výsluchu svedkov J. R. a B. Z. na hlavnom pojednávaní dňa 22. augusta 1990. Tieto svedkovia ako príslušníci polície vypovedali o tom, čo im obvinená dňa 5. novembra 1989 v byte N. uviedla na otázky týkajúce sa vykonaného činu. Keďže zo strany príslušníkov išlo uvedeného dňa o operatívne šetrenie na mieste pred začatím trestného stíhania obvinenej, bolo možné z ich výpovedí použiť ako dôkaz pred súdom len to, čo vypovedali o skutočnostiach, o ktorých sa nedozvedeli z vysvetlenia obvinenej podaného podľa § 158 ods. 3 Tr. por. Napr. v akom stave našli obvinenú, aké stopy zaistili, nie však čo im obvinená odpovedala na otázky vzťahujúce sa ku skutku (pozri č. 26/1989 sb. rozh. tr.).